



האוניברסיטה העברית בירושלים
THE HEBREW UNIVERSITY OF JERUSALEM
הפקולטה למדעי הרוח Faculty of Humanities
המכון למדעי היהדות ע"ש מנדל
The Mandel Institute of Jewish Studies

ידיעון מרכז אוריון

לחקר מגילות מדבר יהודה והספרות הקרובה להן

אוקטובר 2008

גיליון אחד-עשר

דברי פרופ' סטיב פסברג - מנהל מרכז אוריון

אני שמח להודיע על סיום בניית האתר Virtual Qumran אחר שנים רבות של עבודה. כולכם מוזמנים להיכנס ל-www.virtualqumran.huji.ac.il ולראות במו עיניכם את קומראן ואת תולדותיה. המרכז מודה לכל אלה שעזרו לו בהקמת האתר, בהכנת החומרים ובעריכתם. תודה מיוחדת ניתנת בזאת ל-webmaster של מרכז אוריון, הגב' יעל בצלאל, ולאחראית לפרסומים באנגלית, ד"ר רות קלמנטס, ולד"ר שני ברין.

כמו כל שנה, מרכז אוריון מצליח להגשים את חזון מייסדו, פרופ' מיכאל סטון, הודות לתמיכתם של גופים ואנשים רבים. ובהזדמנות זו אני רוצה להודות: לאוניברסיטה העברית בירושלים, לקרן אוריון, לקרן סר זלמן קוחן, לקרן דורות, לקרן בולג-הרצהיימר, לשוחרי האוניברסיטה העברית בקנדה, לשוחרי המרכז בארץ ובחו"ל, לוועדה האקדמית, לאנשי סגל, לחוקרים ולתלמידים הנוטלים חלק בפעילויות המרכז וכמובן לגב' אריאלה עמיר ולד"ר רות קלמנטס על עבודתם המסורה והנאמנה.

בברכת שנה טובה ומבורכת

מרכז אוריון טלפון: 02-5881966 פקס: 02-5883584

E-mail: msdss@mscc.huji.ac.il

Web site: <http://orion.mscc.huji.ac.il>

חברים ועמיתים יקרים,

השנה האקדמית החולפת אופיינה על ידי חגיגות שישים שנה לגילוי המגילות הראשונות ממדבר יהודה. חברים מאוריון מילאו תפקיד בולט באירועים מיוחדים שהתקיימו בכל רחבי העולם, מסך-דייגו שבצפון אמריקה, לוינה ואייקס-אן-פרונבס שבאירופה, לירושלים.

בכינוס גדול ומרשים פה במוזיאון ישראל, מרכז אוריון חבר יחד עם היכל הספר כדי לקיים שלושה ימים של דיונים במסגרת הכינוס "מגילות מדבר יהודה ותרבות זמננו: 60 שנה לגילוי".

סדרת ההרצאות במסגרת סמינר ע"ש פרופ' חיים יונה גרינפלד ז"ל ובמסגרת "קפה ודיון" זכו להיענות רבה מצד חוקרים וסטודנטים כאחד.

הרצאות אלו של חוקרים בכירים, מלגאי אוריון ותלמידים מתקדמים משכו לעתים בין עשרים לארבעים משתתפים ולו בדיונים פוריים.

מרכז אוריון גם שיתף פעולה עם מארגני תערוכה על המגילות וראשיתה של הנצרות, שהתקיימה בקוריאה ושנמשכה חצי שנה. וידיאוקליפים מהאתר "Virtual Qumran" של המרכז הושאלו למארגנים והוקרנו לבאי התערוכה.

סיכום פעילות לשנת הלימודים תשס"ח 2007/8

סמינר חוקרים

ע"ש חיים יונה גרינפלד ז"ל

הרצו:

פרופ' דבורה דימנט, החוג למקרא, אוניברסיטת חיפה:

"ספרות חיצונית ואפוקריפית בקומראן"

פרופ' יוסף פטריד: החוג לארכיאולוגיה,

האוניברסיטה העברית

"עיון בשאלת המציאות האדריכלית

הקדם-הרודיאנית שנסתקעה

במגילת המקדש"

פרופ' אלישע קימרון, המחלקה ללשון

העברית, אוניברסיטת בן-גוריון שבנגב:

"מהדורה כוללת למגילות מדבר יהודה"

ד"ר גיא שטיבל, החוג לארכיאולוגיה,

האוניברסיטה העברית, מלגאי פוסט-

דוקטורט (לשנים 2007 – 2009) של מרכז

אוריון:

"בין חומר לרוח" – עיונים במגילת

המלחמה לאור הממצא הארכיאולוגי"

ד"ר חנוך בירנבוים: החוג לספרות

עברית, האוניברסיטה העברית, מלגאי

פוסט-דוקטורט (לשנים 2007 – 2009)

של מרכז אוריון

"מעמדה ההלכתי של ירושלים במגילות

קומראן"

ד"ר רפאל זר, החוג למקרא,

האוניברסיטה העברית, מלגאי

פוסט-דוקטורט (לשנים 2007 - 2009)

של מרכז אוריון:

"גשר צר מאד: נוסח המקרא בין מגילות

מדבר יהודה לבעלי המסורה"

שעת דיון:

מר רועי פורת, החוג לארכיאולוגיה

והחוג לגיאוגרפיה, האוניברסיטה

העברית ומלגאי מרכז אוריון:

"חידושים בחקר מערות המפלט

מתקופת מרד בר-כוכבא באזור עין

גדי"

ד"ר אייל בן אליהו, החוג

להיסטוריה של עם ישראל,

האוניברסיטה העברית, מלגאי מרכז

אוריון:

"טומאת ארץ העמים בין לאומיות

לטריטוריאליזם"

מר נועם מזרחי, החוג למקרא,

האוניברסיטה העברית,

מלגאי מרכז אוריון:

"בין 'שירות עולת השבת' לספרות

הכהנית שבמקרא: היבטי לשון

וסגנון"

סדרת ההרצאות במכון האפיפיורי

מרכז אוריון בשיתוף עם בית הספר לתלמידים מחו"ל ע"ש רוטברג ועם המרכז לחקר

הנצרות באוניברסיטה העברית וה- PBI (Pontifical Biblical Institute) קיימו

הרצאות באנגלית בנושא מגילות וספרות בית שני. ההרצאות מוקדשות לזכרה של גבי

מרים שפר ז"ל, לשעבר מנהלת היחידה ללימודים מתקדמים בבית הספר לתלמידים

מחו"ל ע"ש רוטברג.

הרצאת פתיחה ניתנה ע"י: פרופ' זאב וייס, המכון לארכיאולוגיה, האוניברסיטה העברית

בנושא:

"Artistic Trends and Contact between Jews and 'Others' in
Late Antique Sepphoris"

כינוס בינלאומי לרגל ששים שנה לגילוי המגילות הגנוזות

בנושא: "מגילות מדבר יהודה ותרבות זמננו, 60 שנה לגילוי"

בשיתוף פעולה בין מוזיאון ישראל לבין מרכז אוריון לחקר מדבר יהודה והספרות

הקרובה להן שהתקיים בין התאריכים 6-8 ביולי 2008

כינוס בינלאומי לרגל ששים שנה לגילוי המגילות הגנוזות
בשם: "מגילות מדבר יהודה ותרבות זמנו, 60 שנה לגילוי"
בשיתוף פעולה בין מוזיאון ישראל לבין מרכז אוריון לחקר מדבר יהודה והספרות הקרובה להן

בין התאריכים 6-8 ליולי נערך במכלול היכל הספר שבמוזיאון ישראל כינוס בינלאומי לרגל ששים שנה לגילוי המגילות הגנוזות בשם: "מגילות מדבר יהודה ותרבות זמנו", בחסות קרן דורות וקרן נוסיה ואנדרה אייזנשטאט ובשיתוף מרכז אוריון לחקר מגילות מדבר יהודה והספרות הקרובה להן.

בכינוס מדעי זה השתתפו 36 חוקרים מישראל ומחו"ל (ארה"ב, אנגליה, אוסטרליה, בלגיה וגרמניה). חלקם היו חוקרים בעלי מוניטין, וחלקם חוקרים צעירים. מטרת הכינוס היתה לסכם את מצב המחקר, כמו גם להידרש לסוגיות מחקריות חדשות, כמו המבט הסוציולוגי, התרבותי והחינוכי.

בין הנושאים שבלטו במיוחד היתה "שאלת הנשים בקומראן". הנושא נדון בשני מושבים, אחד במסגרת הכינוס המדעי והשני במסגרת מושב פתוח לקהל הרחב שהתקיים באולם וייס (קמפוס האוניברסיטה העברית שבגבעת רם). המסקנה שעלתה היתה שהגיעה השעה לאפיין מחדש את "עדת היחד". ומכאן, ש"המודל הנזירי" חייב לעבור בדיקה מחודשת עד כדי ביטולו. חשוב לציין, שזו היתה הפעם הראשונה שכנס מגילות הועבר בשידור ישיר דרך האינטרנט. במשך שלושה ימים, קרוב ל-2,000 אנשים ביקרו באתר. האתר עוד יישאר פתוח לקהל בשלושת החודשים הקרובים. כתובת אתר:

http://switch5.castup.net/frames/imj/imj_20080706/main.aspx

הרצאות הכנס יתפרסמו בספר בסדרת בריל.

ד"ר אדולפו רויטמן

אוצר מגילות מדבר יהודה ומנהל היכל הספר, מוזיאון ישראל, ירושלים

מחקר חדש הוצג ביולי 2008 בראשות פרופ' מארק שפיגלמן

ברכות לפרופ' מארק שפיגלמן, ממרכז קובין לחקר מחלות מידבקות וטרופיות בפקולטה לרפואה באוניברסיטה העברית, וחבר ב-Jerusalem Task Force for Science and Scrolls - פרויקט משותף של מרכז אוריון ומרכז קובין, על זכייתו במענק מהקרן הגרמנית למדע (Deutsche Forschungsgemeinschaft DFG) לביצוע מחקר על מחלת השחפת בעצמות בנות אלפי שנים שהתגלו ביריחו והובאו עתה מאוסטרליה לאחר חמישים שנה. המחקר בראשות פרופ' שפיגלמן ובהשתתפות סטודנטים גרמנים ופלשתינים יבוצע באוניברסיטה העברית, באוניברסיטת אל-קודס ובאוניברסיטת לודוויג מקסימיליאן במינכן. מעריכים כי תושבי יריחו היו מהראשונים שסבלו מהמחלה ומקווים ללמוד מהעצמות כיצד היא התפתחה ולמי מהחולים היתה עמידות בפניה ובפני שאר המחלות העתיקות, לפני גילוי האנטיביוטיקה.

מלגות מרכז אוריון לשנת 2008/9

זוכי המלגות של מרכז אוריון:

Jean Matlow Scholarship - Canada

הוענקו שתי מלגות מחקר מקרן מטלו, אשר נוסדה בשנת 2003, במטרה לתת מלגות מטעם מרכז אוריון לחוקרים צעירים בתחום מגילות מדבר יהודה והספרות הקרובה להן. מקבלי המלגות:

1. אריאל פלדמן, סיים עתה את הדוקטורט, החוג למקרא, אוניברסיטת חיפה, לתמיכה במחקרו בנושא:

"שכתוב ספרי מלכים א' וב' במגילה 4Q382"

2. פרס למוסמך - על עבודה מצטיינת

הפרס הוא על עבודת גמר מצטיינת בנושא מגילות מדבר יהודה והספרות הקרובה להן ובכל התחומים הסמוכים. הפרס הוענק ל:

Christian Stadel, M.A.,

Jewish Studies and Semitic Languages, Universität Heidelberg, Germany

"Hebraismen in den aramäischen Texten vom Totem Meer"

כריסטיאן שטדאל נרשם כדוקטורנט בחוג ללשון העברית באוניברסיטה העברית לשנת הלימודים תשס"ט. הוא יכתוב דוקטורט על "תחביר הארמית השומרנית" בהדרכת פרופ' סטיב פסברג.

ברכות למלאי מרכז אוריון בעבר:

- לנועם מזרחי וליהושע גרנט אשר זכו במלגת רוטשילד לפוסט דוקטורט בחו"ל למטרת מחקר:
- **יהושע גרנט** - עבודת הדוקטורט שלו עוסקת בספרות הפיוט, והוא ישהה בשנה הקרובה באוניברסיטת אוקספורד.
- **נועם מזרחי** - עבודת הדוקטורט שלו עוסקת בלשון של "שירות עולת השבת" והוא ישהה בשנה הקרובה באוניברסיטת הארוורד.
- **ד"ר מיכאל סגל** - מלאי ומשתתף ותיק בפעילות המרכז, זכה במקום ראשון בפרס פולנסקי ליצירתיות ומקוריות במדעי הרוח על ספרו "ספר יובלים: שכתוב המקרא, עריכה, אמונות ודעות".

מ ל ג ו ת

מדי שנה מעניק מרכז אוריון מענקים המיועדים לתמוך במחקרים בנושא מגילות מדבר יהודה והספרות הקרובה להן לפי אמות מידה שקבעה הוועדה האקדמית. עדיפות ניתנת למחקרים בעלי מימד אינטגרטיבי, המצביעים על חשיבות המגילות לכל אחד מתחומי המחקר הקשורים לתקופת בית שני ולמחקרים שמעצם טבעם יכולים להתבצע רק בארץ.

מועד ההגשה באביב 2009 (הודעה מפורטת תפורסם).

חדר החוקרים (הספרייה)

אנו מעוניינים לקבל קטעי עיתונות, תדפיסים, ספרים או כל חומר אחר בכל שפה בנושא המגילות והספרות הקרובה להן.

דברי הכינוסים הבינלאומיים מתפרסמים באנגלית ע"י הוצאת Brill בסדרה
Studies on the Texts of the Desert of Judah (רשימה מלאה באתר האינטרנט של המרכז)

ספרים חדשים של מרכז אוריון:
יצאו לאור:

רכישת ספרי מחקר

אנו ממשיכים בפרוייקט המרכז לרכישת ספרי מחקר לחדר החוקרים. המטרה לאפשר לחוקרים ולתלמידי מחקר לקדם את מחקרם בין כותלי מרכז אוריון.

נודה לכם על כל תרומה לפרוייקט זה.

תינתן אפשרות של הקדשת הספר ע"ש התורם או למי שיבקש להקדישו בתרומה מ - \$ 100 ומעלה.

• הכרך השני של הביבליוגרפיה של מגילות מדבר יהודה הכולל את התקופה 2006-2000
The Orion Center Bibliography of The Dead Sea and Associated Literature 2000-2006
By Ruth Clements & Nadav Sharon

ייצאו לאור:

• דברי הכינוס הבינלאומי התשיעי, שהתקיים בינואר 2004
Text, Thought, and Practice in Qumran and Early Christianity
Editors: Daniel Schwartz & Ruth Clements

• דברי הכינוס הבינלאומי העשירי, שהתקיים בינואר 2005
New Perspectives on Old Texts
Editors: Esther Chazon, Betsy Halpern-Amaru & Ruth Clements

ספרים בהכנה:
דברי הכינוס הבינלאומי האחד-עשר, שהתקיים ביוני 2007
New Approaches to the Study of Biblical Interpretation in Judaism of the Second Temple Period and in Early Christianity: Proceedings of a Joint Symposium by the Orion Center for the Study of the Dead Sea Scrolls and Associated Literature and the Hebrew University Center for the Study of Christianity,
Editors: Gary A. Anderson, Ruth A. Clements & David Satran.

חדר החוקרים עומד לרשות החוקרים, הסטודנטים והציבור המתעניין
שעות פתיחה: ימי עבודה רגילים (לשעות אחרות בתאום מראש)



מרכז אוריון לחקר מגילות מדבר יהודה והספרות הקרובה להן
The Orion Center for the Study of the Dead Sea Scrolls and Associated Literature

שוחרי המרכז

אנו רוצים להודות ולברך את כל שוחרי מרכז אוריון ותומכיו בארץ ובחו"ל

בברכת שנה טובה

חידוש / הצטרפות

לשנת 2008/9

ברצוני להיות שוחר מרכז אוריון
לחקר מגילות מדבר יהודה והספרות הקרובה להן
ולקבל מהמרכז חדשות ומידע בנושא.
רצ"ב תרומתי בצ'ק לפקודת מרכז אוריון.

חבר (150 ש"ח) _____ תומך (300 ש"ח) _____

מיטיב (500 ש"ח) _____ פטרון (1000 ש"ח) _____

אחר _____

שם: _____

כתובת: _____

טלפון: _____ פקס: _____

דואר אלקטרוני _____

נא לשלוח את הטופס ל:
מרכז אוריון לחקר מגילות מדבר יהודה והספרות הקרובה להן
חדר 3102 המרכז העולמי למדעי היהדות
האוניברסיטה העברית, הר הצופים, ירושלים 91905

טלפון: 02-5881966 פקס: 02-5883584

דואר אלקטרוני: msdss@mscc.huji.ac.il

כתובת אתר האינטרנט של המרכז: <http://orion.mscc.huji.ac.il>

הכינוס הבינלאומי השנים עשר של מרכז אוריון

29 – 31 בדצמבר 2008

מרכז אוריון לחקר מגילות מדבר יהודה והספרות הקרובה להן ומרכז אליעזר בן-יהודה לחקר תולדות הלשון העברית יחברו יחדיו לקיים את הכינוס הבינלאומי השנים עשר של מרכז אוריון בנושא:

”העברית בתקופת בית שני: לשון של המגילות ממדבר יהודה ולשונם של מקורות אחרים בני זמנן”

**“Hebrew in the Second Temple Period:
The Language of the Dead Sea Scrolls and
of Other Contemporary Sources”**

הכינוס יגיש חוקרים בכירים עם חוקרים צעירים, חוקרים מהארץ עם חוקרים מחו"ל העוסקים בהיבטים שונים של מסורות העברית שהילכו בתקופת בית שני. כל המוזמנים חוקרים לפחות אחת ממסורות העברית בתקופת בית שני: מגילות מדבר יהודה, ספר בן-סירא, עברית המקרא המאוחרת, שורשיה של לשון התנאים, מסורות השומרונים ומסורת התעתיקים ליוונית. כינוס זה יהיה הפגישה החמישית של קבוצת חוקרים שהתכנסה בעבר בליידן (1995 ו-1997), בבאר-שבע (1999) ובשטרסבורג (2006).

דברי הכינוסים הללו התפרסמו בסדרה Studies on the Texts of the Desert of Judah בהוצאת Brill.

הכינוס יתקיים בימים שני, שלישי ורביעי, ב-ד בטבת תשס"ט, 29-31 בדצמבר 2008. הכינוס יתנהל בשפה האנגלית.

פרס למוסמך

מרכז אוריון יעניק פרס לתלמיד מוסמך על עבודת גמר מצטיינת בנושא מגילות מדבר יהודה והספרות הקרובה להן ובכל התחומים הנוגעים בדבר. עדיפות תינתן למחקרים בעלי מימד אינטגרטיבי, המצביעים על חשיבות המגילות לכל אחד מתחומי המחקר הקשורים לתקופת הבית השני ולמחקרים שמעצם טבעם יכולים להתבצע רק בארץ. הפרס הוא על עבודת גמר שאושרה בשנים תשס"ז – תשס"ח (2007 – 2008) מועד ההגשה באמצע חודש מאי 2009 (הודעה מפורטת תפורסם)

מתמחים - Graduate Internships

דרושים שלושה מתמחים למרכז אוריון לחקר מגילות מדבר יהודה והספרות הקרובה להן לשנת הלימודים תשס"ט (2008/9)

לפרטים נוספים נא להתקשר לטלפון: 02-5881966 או לשלוח קורות חיים באנגלית למרכז.

פעילות לשנת הלימודים תשס"ט 2008/9

סמסטר ראשון:

• שעת דיון:

שעת קפה ודיון ראשונה תתקיים ביום רביעי כ"ח בחשוון תשס"ט, ה- 26 בנובמבר 2008, בין השעות 12:15 – 13:30, בנין רבין, חדר 2001. ירצה: כריסטיאן סטדאל **Christian Stadel**, זוכה בפרס על עבודת מוסמך מצטיינת, דוקטורנט בחוג ללשון עברית, האוניברסיטה העברית, לשנת הלימודים תשס"ט.
הנושא: " **הבריאיזמים בטקסטים הארמיים ממדבר יהודה**"

• **סמינר חוקרים ע"ש חיים יונה גרינפלד ז"ל**

הסמינר הראשון יתקיים ביום רביעי כ' בכסלו תשס"ט, 17 בדצמבר 2008, בין השעות: 12:15 – 14:00, בנין רבין, חדר 2001 ירצה: **פרופ' חנו אשל**, המחלקה ללימודי ארץ ישראל וארכיאולוגיה, אוניברסיטת בר-אילן הנושא: " **מזמור קנה – שיר אלף ביתי על החזרה בתשובה**"

• **הכינוס הבינלאומי השנים עשר של מרכז אוריון 29 – 31 בדצמבר 2009** (פרטים עמוד 7)

• **שעת דיון שנייה** תתקיים ביום רביעי, כ"ה בטבת תשס"ט, ה- 21 בינואר 2009 בין השעות 12:15 – 13:30, תרצה מלגאית מרכז אוריון:

Lara Guglielmo, Ph.D. in Ancient History, University Federico II, of Naples. Italy
"A Physical Reconstruction of the Halakhic Section of 4Q266 Witness"

סמסטר שני:

• ירצו:

- **ד"ר אסתר אשל**, המחלקה לתנ"ך, אוניברסיטת בר-אילן.
פרופ' מנחם קיסטר, החוג לתלמוד, האוניברסיטה העברית בירושלים
ד"ר אריאל פלדמן, החוג למקרא, אוניברסיטת חיפה ומלגאי מרכז אוריון
לשנת תשס"ט. הנושא: "שכתוב ספרי מלכים א' ובי' במגילה 4Q283"
רוני גולדשטיין, החוג למקרא, האוניברסיטה העברית בירושלים
- **סדרת ההרצאות במכון האפיפיורי למקרא** (P.B.I) בשיתוף עם ביה"ס לתלמידי חו"ל ע"ש רוטברג, מרכז אוריון והמרכז לחקר הנצרות של האוניברסיטה העברית. ההרצאות **בשפה האנגלית**.
ההרצאות תתקיימנה בחודשים נובמבר 2008 – ינואר 2009
ההרצאה הראשונה: **פרופ' דבורה גרא**, החוג ללימודים קלאסיים, האוניברסיטה העברית
הנושא: "Women Who Wrestle with God and Men"

לאירועים נוספים ופרטים עדכניים נא לעקוב באתר מרכז אוריון:

<http://orion.mscc.huji.ac.i>

e-mail: msdss@mscc.huji.ac.il

טל.: 02-5881966 פקס: 02-5883584

תודה מיוחדת לחברי הוועדה האקדמית של מרכז אוריון (2007/8)
ד"ר אסתר חזון - יו"ר הוועדה, פרופ' אהרן ממן - ראש המכון למדעי היהדות,
פרופ' דבורה גרא, פרופ' עמנואל טוב,
פרופ' יוסף פטריך, ד"ר דוד סתרן, פרופ' שלום פאול